Folketingets Forsvarsudvalg
Christiansborg

MODTAGET

10 JULI 2006

Den Centrale Indlevering

7. juli 2006

Østre Landsrets dom i sagen mod Annemette Hommel m.fl.

Jeg oversender hermed 5 eksemplarer af Østre Landsrets dom af 6. juli 2006.

Særligt vedrørende Annemette Hommel bemærkes, at dommen angår 12 tiltalepunkter. I 10 af tiltalepunkterne har landsretten ikke fundet det bevist, at Hommel har begået strafbare handlinger.

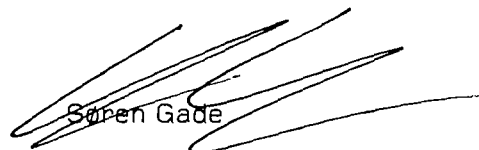
I et tiltalepunkt (5 a) vedr. fastholdelse af tilbageholdte i særlige stillinger fandt Landsretten blandt andet, at de to udspørgninger kun havde en varighed på henholdsvis 59 minutter og 79 minutter, at ingen af de tilbageholdte klagede over (alvorligt) ubehag, at ingen af de tilbageholdte efterfølgende indgav klage over udspørgningerne, og at ingen af de tilbageholdte havde lidt skade under udspørgningerne. Landsretten frifandt herefter i dette forhold.

I et andet tiltalepunkt (5 c) vedr. trusler mod en tilbageholdt fandt landsretten det bevist, at Hommel i det væsentlige havde udtalt sig som anført i tiltalen. Landsretten lagde dog vægt på, at truslerne var fremkommet som led i et ordspil, som var startet af den tilbageholdte, og der blev også frifundet i dette forhold.

Til orientering er endvidere vedlagt kopi af mit brev til Forsvarsudvalget af 27. januar 2006, hvori jeg redegør for de tiltag, som forsvaret har iværksat som følge af Hommel-sagen.

Til orientering er enslydende brev sendt til Det Udenrigspolitiske Nævn.

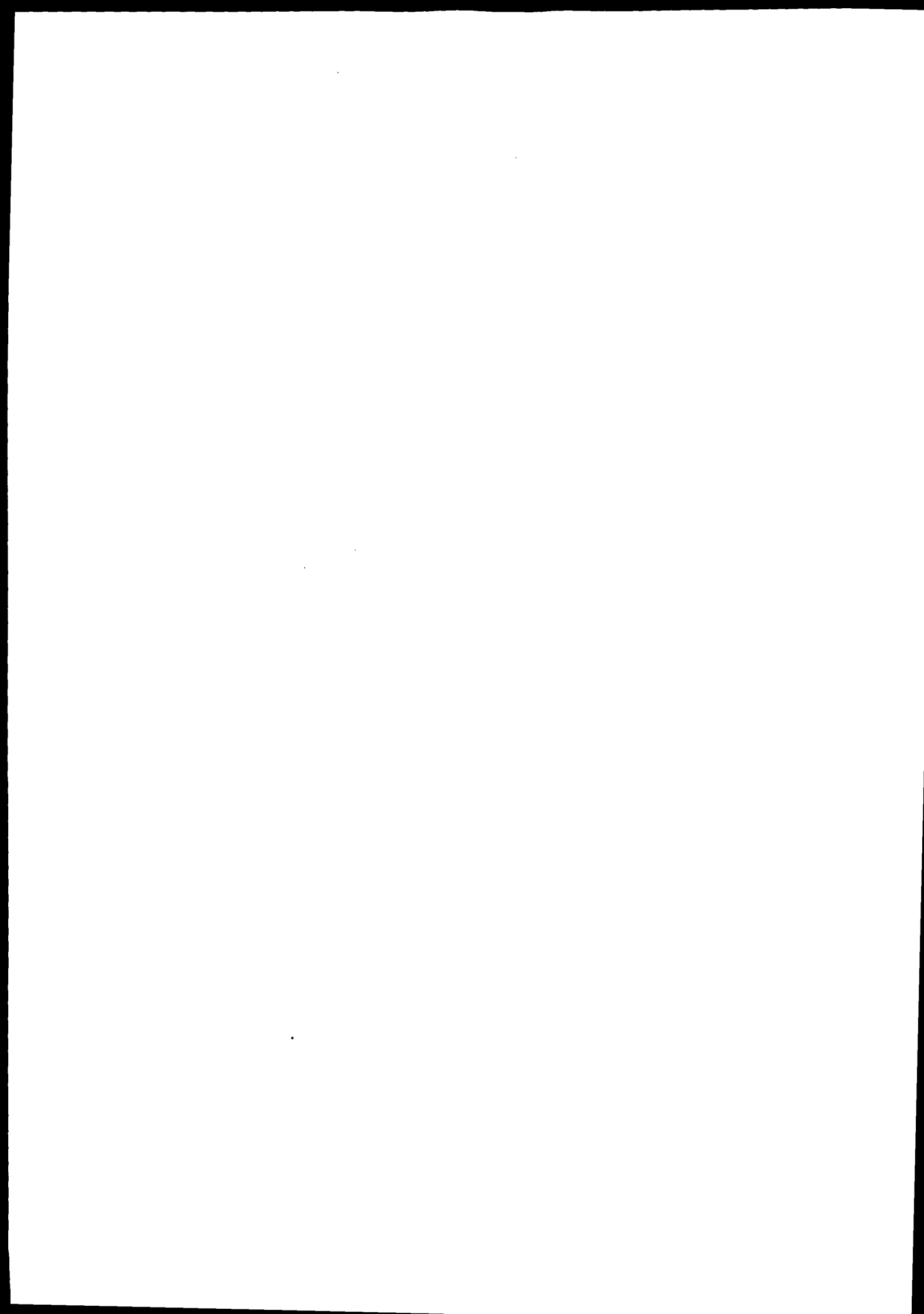
Med venlig hilsen



Søren Gade



/Peter C. Alexa



Bet. 214

S023900M- TR

Grundaf's. 152036 01 0000.0076
70000-00239/2006

07.07.2006 F
175+00

UDSKRIFT
AF
ØSTRE LANDSRETS DOMBOG

DOM

Afsagt den 6. juli 2006 af Østre Landsrets 5. afdeling
(landsdommerne Knud Knudsen, Bloch Andersen og Lone Kern-
Jespersen med domsmænd).

5. afd. a.s. nr. S-239-06:

Den militære Anklagemyndighed
mod

- 1) Kaptajn Annemette Hommel
(cpr.nr. 080567-...)
(advokat Ebbe Mogensen, besk.)
- 2) Sergent Michael Köhler Christensen
(cpr.nr. 120375-...)
(advokat Per Felby, besk.)
- 3) Sergent Troels Bach-Lakner
(cpr.nr. 230580-...)
(advokat Per Felby, besk.)
- 4) Sergent Jimi Sørensen
(cpr.nr. 060978-...)
(advokat Per Felby, besk.)
- 5) Sergent Thomas Nielsen
(cpr.nr. 030479-...)
(advokat Per Felby, besk.)

Københavns Byrets dom af 12. januar 2006 (40.2120/2005) er anket af Annemette Hommel, Michael Köhler Christensen, Troels Bach-Lakner, Jimi Sørensen og Thomas Nielsen med påstand om frifindelse.

Den militære anklagemyndighed har påstået domfældelse efter anklageskriftet, således at forholdene henføres under den militære straffelovs § 27, stk. 2, jf. stk. 1, samt skærpelse.

Der er i landsretten afgivet supplerende forklaring af de tiltalte og vidnerne Rasmus Amstrup, Laila Muhareb, Søren Møller Jørgensen, Jan Frøby Østergaard, Martin Degnebolig Rasmussen, Mads Hedegård, Jeppe Bechmann Poulsen, Peter Christian Blankensteiner, Kevin Gadeberg, Søren Christian Bjerling, Morten Birch-Jensen, Henrik Flach, Poul-Erik Ebbe Andersen, Henrik Kolding Kristensen, Kurt Borgkvist, Flemming Amdisen, Mohammad El-Sayed, Tommy Koch El-Ayouty, Nadia Mohammad, Hans Ole Bisgaard-Frantzen, Carl Bengt, Martin Blom Pedersen, Mark Lyngholm Jensen Smed og Kristian Søndergaard, der alle har forklaret i det væsentlige som i byretten.

Der er endvidere afgivet vidneforklaring af Henrik Friis og Henrik Hvidegaard. De har afgivet forklaring om udspørgninger på Hold 2.

De i byretten af vidnerne Harley Lund, Claus Fuglsang Sørensen, Lars Hasselager Petersen, Peter Jepsen, Kasper Knudsen, Mogens Dam, Shu Zhing He, Kristoffer Van, Bue Poulsen, Brian Nørgaard Hansen, Kristoffer Kristensen, Per Damgaard Petersen, Ib Vagn Kristensen, Rene Kall, Michael Ørbæk Larsen, Claus Erik Brønnum, Søren Mehl Knudsen, John Redsø, Søren Immanuel Madsen, Johnnie Korsholm Andersen, Nicolai Jöhncke, Steen Dalsgård Sørensen, Henrik Ejrup Simonsen, Carsten Sandberg Hasenfuss, Steen Bornholdt Andersen, Ole Bech Kristensen, Anne Møller Åbom, Karen Schultz, Jens Christian Lund,

Poul Dahl, Lars Reinhardt Møller, Merethe Lisbet Voetmann, Karsten Jakob Møller, Poul Kiærskou og Jesper Helsøs afgivne forklaringer er dokumenteret i medfør af retsplejelovens § 965 c.

På samme måde som i byretten har landsretten i overensstemmelse med anklagerens og forsvarernes ønske tilladt dokumentation af afhøringsrapporter af 16., 17. og 19. november 2004 vedrørende auditørkorpsets afhøringer i Irak af Mohamed Jassem Khaled, Obaid Mubarak Obaid, Bassem Rahim Abdal, Naeem Hashem Salah, Hasan Dakhil Abd Ali al-Shagname, Raysan Abdallah Husain, Kathem Abd Al-hasan Nasir og Saad Naa's Kte'.

Generelt vedrørende strafhjemmelen.

For landsretten har der mellem parterne været enighed om, at IV Geneve-konvention var gældende for de danske styrker i Irak og altså fandt anvendelse på den danske bataljons behandling af tilbageholdte irakere på de i tiltalen nævnte gerningstidspunkter.

Landsretten er enig med byretten i, at dette kan lægges til grund.

Tiltalen blev rejst efter dagældende militær straffelov § 15, der lød således:

"Den, der, uden at gerningen er omfattet af en anden bestemmelse i denne lov, forsætligt eller uagtsomt undlader at efterkomme de pligter, som tjenesten medfører, straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 3 måneder. Er pligtforsømmelsen særlig grov, eller har den medført stor skade eller fare, kan straffen stige til fængsel i 1 år, i krigstid indtil 3 år."

Den gældende militære straffelov, lov nr. 530 af 24. juni 2005, trådte i kraft den 1. januar 2006. Forholdene påstås

henført under denne lovs § 27, stk. 2, jf. stk. 1. § 27 er sålydende:

"Den, der i øvrigt groft tilsidesætter sine pligter i tjenesten, straffes for pligtforsømmelse med bøde eller fængsel indtil 3 måneder.

Stk. 2. Straffen kan stige til fængsel i 1 år, når pligtforsømmelsen er af særlig grov karakter, eller når den har medført betydelig skade eller fare.

Stk. 3. Under væbnet konflikt kan straffen ved forsætlig overtrædelse stige til fængsel i 3 år."

Som anført i byretsdommen side 149-151 fremgår det af lovens forarbejder, at der ved lovændringen er sket en væsentlig begrænsning af strafansvaret for militære pligtforsømmelser, idet strafansvaret er begrænset til grov (særlig grov) tilsidesættelse af pligterne.

Ved vurderingen af, om en handling eller undladelse kan betegnes som en grov (særlig grov) tilsidesættelse, skal en række forhold tages i betragtning.

Handlingen eller undladelsen skal objektivt set være grov (særlig grov). Ved vurderingen heraf spiller ikke kun handlingens eller undladelsens karakter en rolle, men den tidsmæssige udstrækning af den handling eller undladelse, der påtales, kan være af væsentlig betydning.

Det er ligeledes af væsentlig betydning, om en foresat er bekendt med eller måske ligefrem har godkendt den adfærd, der påtales.

Specielt for så vidt angår tiltalte Hommel, skal det ved vurderingen tillægges betydning, at der ikke var blevet udarbejdet nærmere retningslinjer for udspørgningerne, at den uddannelse af relevans for sådanne udspørgninger, hun tidligere havde modtaget, lå en del år tilbage, at det må lægges til grund, at denne uddannelse af Forsvarsakademiet betegnes som

forældet, og at det må lægges til grund, at tiltalte Hommel ikke var gjort bekendt hermed og ej heller med den praksisændring, der var sket. Det skal yderligere tillægges betydning, at det, som anført i dommen, må lægges til grund, at hun ved flere lejligheder henvendte sig til sine foresatte og til den militærjuridiske rådgiver med henblik på at få vejledning om, hvilke regler der gjaldt for hendes arbejde i forbindelse med udspørgningerne, og om hendes udspørgninger foregik på korrekt måde.

Generelt om udspørgningerne.

I overensstemmelse med direktivet for magtanvendelse for Dancon Irak blev de personer, som de danske styrker tilbageholdt, hvis de ikke kunne frigives, videregivet enten til de irakiske myndigheder eller de britiske styrker. De civile tilbageholdte, der blev mistænkt for kriminelle handlinger, blev således overdraget til de irakiske myndigheder, mens civile tilbageholdte, der blev mistænkt for at være en fare for koalitionsens sikkerhed, blev overdraget til de britiske styrker.

Tiltalte Hommel fik af sin nærmest foresatte til opgave at udspørge de tilbageholdte irakere om, hvad de "var i færd med", hvilken organisation de eventuelt tilhørte, og hvilken fare de udgjorde for bataljonen, altsammen med henblik på at afklare om de kunne løslades, overgives til brigaden eller eventuelt til de irakiske myndigheder.

Det var således berettiget at foretage udspørgning af personer, der under mistænkelige omstændigheder var truffet på det besatte territorium, med henblik på at fastlægge deres status.

Efter de samstemmende forklaringer fra det militære personel må det lægges til grund, at tiltalte Hommel havde kommandoen under udspørgningerne inde i teltet, hvorimod registrering m.v. og opbevaring af de tilbageholdte irakere var MP'ernes ansvarsområde.

Tiltalte Hommel har om selve udspørgningerne under henvisning til sin redegørelse af 28. juli 2004 forklaret, at hun indtog en dominerende holdning for at undgå, at den tilbageholdte talte udenom. Dette skete dels ved den håndfaste indføring af de tilbageholdte i teltet, dels ved at den tilbageholdte skulle sidde på gulvet foran hende. Samtidig ville hun gennem et højt spørgetempo og en kontant sprogbrug opbygge en vis frustration, som ville få den tilbageholdte til at tale over sig og give de oplysninger, han måtte have. Hun anvendte under udspørgningerne kraftudtryk og skældsord, og hun råbte højt. Hun kunne virke ophidset og vred.

Hun har endvidere forklaret, at hun forberedte tolkene Laila Muhareb og Nadia Mohammad på, henholdsvis at det var en situation, der kunne virke ubehagelig, idet det var nødvendigt at påtvinge den tilbageholdte at svare på de stillede spørgsmål, henholdsvis at en udspørgning af den type tilbageholdte kunne virke voldsomt, når man ikke havde set det før.

Denne fremgangsmåde er i sig selv næppe ganske i overensstemmelse med den beskyttelse, der ønskes givet tilbageholdte gennem bestemmelserne i konventionens art. 27 og 31. Landsretten skal imidlertid ikke foretage nogen nærmere bedømmelse heraf, idet landsretten skal tage stilling til, om tiltalte Hommel under udspørgningerne "groft" har tilsidesat sine tjenesteplichter som anført i tiltalen for landsretten, jf. militær straffelov § 27.

Om de enkelte udsørgninger:

ad forhold 1-3 (den 9.- 10. marts 2004).

Den 9. marts 2004 anholdt de danske styrker tre personer. De var mistænkt for at have deltaget i oprettelsen af et ulovligt checkpoint. En dansk patrulje havde forsøgt at opløse checkpointet, men det medførte en så truende situation, at patruljen måtte trække sig tilbage.

De tre tilbageholdte, Mohamed Jassem Khaled, Bassem Rahim Abdal og Obaid Mubarak Obaid, blev transporteret til Camp Eden. Det må lægges til grund, at de tilbageholdte ankom til detentionen omkring midnat. De blev ved ankomsten til Camp Eden registreret og lægeundersøgt og derefter indsat i detentionsgårdene. Lægeundersøgelsen varede ifølge lægen Shu Zhing Hes forklaring i alt ca. 15 minutter.

I forbindelse med indbringelsen og registreringen om natten mellem den 9. og 10. marts medvirkede en del militærpolitifolk. Det fremgår af sagen, at en række yderligere personer var til stede i detentionsområdet om natten, da de tilbageholdte blev indbragt, og udsørgningerne begyndte. Det drejer sig bl.a. om vidnerne Henrik Flach, der da var chef for bataljonen, P.E. Andersen, der var næstkommanderende, og stabschef, Kurt Borgkvist, der var militærjuridisk rådgiver, Rasmus Amstrup, der var chef for spejdereskadronen, samt Flemming Amdisen, der var chef for militærpolitiet.

Det fremgår endvidere af sagen, at detentionsområdet blev bevogtet af både militærpolitifolk og spejdere. I tidsrummet mellem kl. 00 og kl. 02 den 10. marts havde de tiltalte Christensen og Bach-Lakner vagt. Desuden deltog militærpolitifolkene Søren Christian Bjerring og Peter Jepsen i forbindelse med registreringen af de tilbageholdte. Fra kl. 02 havde til-

talte Sørensen og tiltalte Nielsen samt Claus Fuglsang Sørensen og Kristoffer Kristensen vagt. Desuden deltog personale fra spejdereskadronen i bevogtningen. Mellem kl. 00 og 02 havde Jan Frøby Østergaard og Martin Degnebolig Rasmussen vagt. Mads Hedegård og Jeppe Bechmann Poulsen havde vagt fra kl. 02, indtil de om morgenen omkring kl. 06 blev afløst af Søren Møller Jørgensen og Harley Lund.

Under udspørgningen af de tilbageholdte medvirkede Laila Muhareb som tolk, mens der ikke medvirkede nogen referent under denne udspørgning. Tiltalte Hommel har udarbejdet et samtidigt notat om udspørgningen. Ifølge dette foregik udspørgningen af Khaled og Abdal i tidsrummet fra ca. kl. 01.30 til ca. kl. 05. Udspørgningen af Obaid foregik i tidsrummet fra ca. kl. 02.30 til ca. kl. 06.

De tre tilbageholdte blev alle frigivet den 10. marts 2004 kl. 12.35 i Al Qurnah.

ad forhold 1 a.

Der foreligger ikke forklaringer om, at tiltalte Hommel skulle have givet instrukser til de medvirkende MP'ere om opbevaringen af de tilbageholdte irakere, udover at hun sagde til tiltalte Christensen, at de tilbageholdte irakere ikke skulle have mulighed for at kommunikere sammen.

Tiltalte Hommel instruerede de medvirkende MP'ere om, at de tilbageholdte skulle føres ind i teltet på en måde, så de kunne mærke, at der var styr på tingene, bl.a. for at modvirke eventuelle flugtforsøg og for at modvirke udfald mod de danske soldater.

En sådan håndfast fremgangsmåde var ikke alene berettiget, men også velbegrundet, idet såvel tiltalte Hommel som MP'erne var ubevæbnede.

Landsretten finder herefter ikke, at det kan anses for bevist, at tiltalte Hommel har instrueret MP'erne som angivet i dette led i tiltalen.

ad forhold 1 b.

De tilbageholdte Khaled og Abdal har forklaret, at de i afhøringsstellet skulle sidde på knæ på gulvet med rank ryg og se op på afhøringsofficeren, mens Obaid har forklaret, at han skulle stå op med bøjede ben.

Efter de afgivne forklaringer må det lægges til grund, at de tilbageholdte af tiltalte Hommel blev pålagt at sidde på gulvet, og at de ikke frit kunne ændre stilling under udspørgningerne, men at stillingerne i et vist omfang blev korrigeret, hvis den tilbageholdte ændrede stillingen.

Khaled har forklaret, at han blev afhørt 3 gange, formentlig en times tid ad gangen. Obaid har forklaret, at han blev afhørt 2 gange, mens han ikke har udtalt sig om varigheden. Abdal har ikke oplyst, hvor mange gange han blev afhørt, men han har omtalt afhøringer i flertal, og det må således lægges til grund, at han er afhørt mindst 2 gange. Abdal har forklaret, at afhøringerne varede op til et par timer.

Efter de tilbageholdtes forklaringer om antallet af afhøringer sammenholdt med tiltalte Hommels forklaring om, at de enkelte udspørgninger tog ca. ½ time, og at der var pauser indimellem, og sammenholdt med hendes notat om den samlede varighed af udspørgningerne fra ca. kl. 01.30 til ca. kl.

06.00, må det lægges til grund, at de enkelte udspørgninger har været af kortere varighed.

Der er heller ingen af de 3 tilbageholdte, der i forbindelse med afhøringen har klaget over (alvorligt) ubehag ved at sidde i den pågældende stilling, og ingen af dem har efterfølgende indgivet nogen klage herover.

Landsretten finder, at denne behandling af de tilbageholdte ikke i sig selv må anses for nogen overtrædelse af de i tiltalen angivne bestemmelser.

ad forhold 1 c.

Denne del af tiltalen bygger på Laila Muharebs forklaring. Tiltalte Hommel har nægtet at have anvendt de pågældende ærekrænkende udtryk over for de tilbageholdte. Laila Muharebs forklaring om anvendelsen af sådanne udtalelser støttes ikke af forklaringer fra andre, hverken de tilbageholdte selv, MP'erne eller andre, der har været til stede i eller ved afhøringsteltet.

Landsretten finder ikke, at det på dette grundlag kan anses for bevist, at tiltalte Hommel har anvendt de anførte ærekrænkende udtryk over for de tilbageholdte.

ad forhold 1 d.

Denne del af tiltalen bygger ligeledes på Laila Muharebs forklaring. Denne forklaring er heller ikke underbygget af andre forklaringer.

Det kan som anført ovenfor ikke lægges til grund, at tiltalte Hommel har instrueret MP'erne om, at de tilbageholdte ikke måtte få drikkevand under tilbageholdelsen i detentionsgår-

dene. Dette var MP'ernes ansvarsområde, og tiltalte Hommel var berettiget til at gå ud fra, at de tilbageholdte under tilbageholdelsen i detentionsgårdene fik fornøden vandforsyning.

Det vil under disse omstændigheder ikke kunne anses for nogen overtrædelse af de i tiltalen angivne bestemmelser, såfremt tiltalte Hommel måtte have nægtet de tilbageholdte drikkevand under de korterevarende udspørgninger, der fandt sted om natten.

Tiltalte Hommel frifindes herefter i forhold 1.

ad forhold 2 a og 3 a.

Spejderne Amstrup, der så de tilbageholdte i 3/4 til 1 time, herunder i forbindelse med registreringen, Østergaard, Degnebolig, Hedegård og Poulsen, der så de tilbageholdte i forbindelse med bevogtningen i løbet af natten, og Jørgensen, der så de tilbageholdte om morgenen omkring kl. 06, har afgivet i det væsentlige samstemmende forklaringer om, at de tilbageholdte den 10. marts 2004 i detentionsgårdene sad på knæene med krydsede underben. Spejdernes forklaring stemmer ikke overens med de øvrige forklaringer, der foreligger herom fra tiltalte Nielsen (på knæ i bedestilling), militærjuridisk rådgiver Borgkvist (i skrædderstilling), oberst Flach (i skrædderstilling eller på hug) og tolken Laila Muhareb (på hug). Spejdernes forklaring stemmer heller ikke med forklaringerne fra de tilbageholdte selv, Khaled (på hug med hænderne bagved nakken), Obaid (på hug, på knæene med benene strakt lige bagud eller stående) og Abdal (på knæene). I øvrigt stemmer spejdernes forklaring heller ikke med dagbogsnottatet fra Amstrup (på hug), eller fra spejderen Lund (på hug), som afløste Hedegård og Poulsen.

Det kan på denne baggrund ikke anses for bevist, at de tilbageholdte i detentionen den 10. marts 2004 blev tvunget til, som anført i tiltalen i forhold 2 a, at sidde på knæ med korslagte underben og bagdelen anbragt på hælene, eller som anført i tiltalen i forhold 3 a, at sidde på knæ med rank ryg.

Landsretten finder på den anførte baggrund, sammenholdt med tidsforløbet og sammenholdt med, at de tilbageholdte har været ført til udspørgninger, ikke tilstrækkeligt bevis for, at de tilbageholdte gennem længere tid er blevet tvunget til at sidde i stressfremkaldende stillinger.

Landsretten har herved lagt vægt på chefløge Bisgaard-Frantzens forklaring om tidsfaktoren og på, at ingen af de officerer, der var til stede i detentionsområdet først på natten observerede sådanne forhold, at de fandt anledning til at gribe ind.

De tiltalte Christensen og Bach-Lakner frifindes herefter i forhold 2 a, og de tiltalte Sørensen og Nielsen frifindes i forhold 3 a.

ad forhold 2 b og 3 b.

Efter forklaringerne, herunder navnlig fra tiltalte Christensen og militærjuridisk rådgiver Borgkvist, må det lægges til grund, at der i hver enkelt detentionsgård var drikkevand til stede, ligesom der var en toiletfacilitet.

Tiltalte Christensen og Laila Muhareb har afgivet modstridende forklaringer om, hvorvidt de tilbageholdte er blevet orienteret om deres adgang til vand og toilet.

De tilbageholdte har afgivet forskellige forklaringer om, i hvilket omfang de har spurgt efter vand eller toilet.

Spejderne Degnebolig, Hedegård og Poulsen har givet udtryk for, at de tilbageholdte ikke anmodede om vand eller toiletadgang.

Det kan på dette grundlag ikke anses for bevist, om nogen af de tiltalte Christensen, Bach-Lakner, Sørensen og Nielsen, og i givet fald hvem, har nægtet de tilbageholdte drikkevand og toiletadgang.

De tiltalte Christensen og Bach-Lakner frifindes herefter i forhold 2 b, og de tiltalte Sørensen og Nielsen frifindes i forhold 3 b.

ad forhold 2 c og 3 c.

Efter de afgivne forklaringer må det lægges til grund, at de tilbageholdte ankom til detentionsområdet omkring midnat, at de opholdt sig uden for teltet inden registrering og lægeundersøgelse, at de tilbageholdte herefter blev indsat i detentionsgårdene, og at udspørgningerne er påbegyndt omkring kl. 01.30.

Efter de forskellige forklaringer om temperatur og vejrforhold sammenholdt med de tilbageholdtes påklædning, som den fremgår af fotografierne, og med, at de tilbageholdte Khaled og Abdal ikke efter deres forklaringer har spurgt efter tæpper, må det anses for tvivlsomt, om de tilbageholdte havde behov for tæpper først på natten.

Det må dog lægges til grund, at der senere gennem natten har været behov for tæpper, og at MP'erne burde have udleveret tæpper til de tilbageholdte.

ad forhold 2 d og 3 e.

Af de grunde, der er anført vedrørende tiltalte Hommel ovenfor under forhold 1 b, finder landsretten, at den korrigerende af de tilbageholdtes stillinger, der er blevet foretaget under de relativt kortvarige afhøringer ikke i sig selv kan anses for en overtrædelse af de i tiltalen anførte bestemmelser.

De tiltalte Christensen og Bach-Lakner frifindes herefter i forhold 2 d, og de tiltalte Sørensen og Nielsen frifindes i forhold 3 e.

ad forhold 3 d.

Landsretten tiltræder, at denne handling ikke kan tilregnes de tiltalte Sørensen og Nielsen som forsætlig eller groft uagtsom, jf. militær straffelovs § 6, og at de tiltalte derfor er frifundet for denne del af tiltalen.

ad forhold 4 (den 12. april 2004).

Tilbageholdelserne den 12. april 2004 skete, efter at der natten til den 9. april havde været affyret RPG-granater mod CIMIC-house i Al Qurnah og gennemført et bagholdsangreb mod de danske styrker. Den 12. april omkring kl. 08 blev fire personer anholdt som mistænkt for deltagelse heri. De tilbageholdte var Kathem Abd Al-hasan Nasir, Naeem Hashem Salah, Hasan Dakhil Ali al-Shagname og Raysan Abd allah Husain. Det fremgår af fangedatabasen, at de blev lægeundersøgt kl. 10.

Under udspørgningerne medvirkede henholdsvis Mohammad El-Sayed og Laila Muhareb som tolk. Tommy Koch El-Ayouty medvir-

kede som referent. Det fremgår af det fremlagte referat alene, at Nasir blev udspurgt mellem kl. 16.42 og kl. 17.16, og at Salah blev udspurgt anden gang mellem kl. 15.49 og kl. 16.21. Af andre oplysninger fremgår, at Husain ikke blev egentlig udspurgt.

Morten Birch-Jensen befandt sig uden for teltet med henblik på at høre udspørgningerne for blandt andet at kunne give tiltalte Hommel råd og vejledning vedrørende spørgsmålene. Han var desuden inde i teltet et par gange.

Salah og al-Shagname blev efterfølgende overgivet til de britiske styrker, mens Nasir og Husain blev frigivet samme dag kl. 19.

Hver enkelt af de 4 tilbageholdte den 12. april 2004 har om sit ophold i detentionsgårdene forklaret, at han skulle stå stille og kigge direkte ind i væggen (Salah), at han havde sin fulde bevægelsesfrihed (al-Shagname), at der ingen restriktioner var, idet han kunne sidde, som han ville (Husain), og at han måtte sidde, som han ville (Nasir).

Om sit ophold i afhøringssteltet har hver enkelt forklaret, at han skulle sidde på knæene på jorden med rank ryg og se på den person, der afhørte ham (Salah), at han blev sat på knæene, han skulle sidde med rank ryg og se op på kvinden, som afhørte ham (al-Shagname), at han kunne sidde, som han ville (Husain), og at han blev anvist at sidde på knæene, han kunne "til en vis grænse" sidde, som han ville (Nasir).

Landsretten må således lægge til grund, at tiltalen i dette forhold vedrører behandlingen af Salah og al-Shagname.

Salah har forklaret, at han vil anslå, at afhøringerne varede ca. 2 timer, og han blev afhørt 2 gange, og al-Shagname har

forklaret, at han var til 2 eller 3 afhøringer, og at han sad i den anviste stilling i 1-1½ time. Ingen af dem har forklaret, at de fysisk blev fastholdt i stillingen.

Der er heller ingen af de 4 tilbageholdte, der har forklaret, at de i forbindelse med afhøringen har klaget over (alvorligt) ubehag ved at sidde i den pågældende stilling, og ingen af dem har efterfølgende indgivet nogen klage herover.

Landsretten finder ikke, at Salah eller al-Shagname under de korterevarende afhøringer har været udsat for en behandling, der i relation til den rejste tiltale, må anses for værende i strid med artikel 27 eller 31 i IV Geneve-konvention eller SOLDATENS KORT (FEB 04), pkt. 4 eller 5, eller FØRERENS KORT (FEB 04), pkt. 7 a eller d.

Tiltalte Hommel frifindes herefter i forhold 4.

ad forhold 5 (den 9. juni 2004).

Den 9. juni 2004 kl. 10 anholdt de danske styrker fire personer, efter at der den 6. juni havde været et yderligere bagholdsangreb. De anholdte var Saad Naa's Kte', Najim Abed-Alsadiq Hamid, Hasab Abed Ali og Mohamed Jassem Khaled.

Under registreringen af de tilbageholdte medvirkede Mohammad El-Sayed som tolk, mens Nadia Mohammad medvirkede under udspørgningerne. Som den 12. april befandt Morten Birch-Jensen sig uden for afhøringsteltet og var et par gange inde i teltet. Kristian Søndergaard fungerede som referent under denne udspørgning.

Det fremgår af dennes referat, at fangen **B1, Kte'**, blev lægeundersøgt og registreret mellem kl. 12.19 og kl. 12.27 og blev udspurgt mellem kl. 14.43 og kl. 16.02. Fangen **B2, Ha-**

mid, blev lægeundersøgt mellem kl. 12.32 og kl. 12.42 og udspurgt mellem kl. 13.41 og kl. 14.14 og igen mellem kl. 20.14 og kl. 20.23. **B3, Ali**, blev lægeundersøgt mellem kl. 12.45 og kl. 12.53 og blev udspurgt mellem kl. 20.53 og kl. 21.16 og mellem kl. 21.20 og kl. 21.25. Endelig blev **B4, Khaled**, lægeundersøgt mellem kl. 12.58 og kl. 13.09 og udspurgt mellem kl. 16.31 og kl. 17.30, hvorefter lægen blev tilkaldt, og igen mellem kl. 20.32 og kl. 20.42.

Udspørgningen af **B2** kl. 20.14, af **B4** kl. 20.32 og af **B3** kl. 21.20 blev foretaget af Morten Birch-Jensen, mens udspørgningen kl. 20.53 af **B3** ligesom de øvrige udspørgninger blev foretaget af tiltalte Hommel.

Kte', Ali og Khaled blev løsladt kl. 23.35 i Al Qurnah, mens Hamid blev overdraget til de britiske styrker.

ad forhold 5 a.

Landsretten må lægge til grund, at tiltalen vedrører behandlingen af de tilbageholdte Kte', Hamid og Khaled.

Tilbageholdte Kte' har forklaret, at han i afhøringsteltet skulle sidde på knæ med benene strakt lige ud og med rank ryg. Han har videre forklaret, at han blev afhørt 3 gange á en times varighed.

På grundlag af Kristian Søndergaards samtidige optegnelser må landsretten lægge til grund, at denne tilbageholdte kun er blevet udspurgt mellem kl. 14.43 og kl. 16.02.

Den tilbageholdte Khaled har forklaret, at han i afhøringssteltet skulle sidde på knæ med benene lagt over kryds og med rank ryg.

På grundlag af Kristian Søndergaards samtidige optegnelser må landsretten lægge til grund, at denne tilbageholdte kun er blevet udspurgt mellem kl. 16.31 og kl. 17.30.

Ali og Hamid har i modsætning til de øvrige tilbageholdte ikke ladet sig afhøre af auditørkorpset.

Der er ingen af de tilbageholdte, der har forklaret, at de i forbindelse med udspørgningen har klaget over (alvorligt) ubehag ved at sidde i den pågældende stilling, og ingen af dem har efterfølgende indgivet nogen klage herover.

Efter Khaleds forklaring må det lægges til grund, at han fik krampe i et ben, og at stillingen herefter blev bragt til ophør.

Det må efter de afgivne forklaringer videre lægges til grund, at Khaled kort efter blev lægeundersøgt, og at han ikke havde lidt skade under udspørgningen.

ad forhold 5 b.

Denne del af tiltalen bygger på Nadia Mohammads forklaring. Tiltalte Hommel har nægtet at have anvendt de pågældende ærekrænkende udtryk over for de tilbageholdte. Nadia Mohammads forklaring om anvendelsen af sådanne udtalelser støttes ikke af forklaringer fra andre, hverken MP'erne eller andre, der har været til stede i eller ved afhøringsteltet.

Landsretten finder ikke, at det på dette grundlag kan anses for bevist, at tiltalte Hommel har anvendt de anførte ærekrænkende udtryk over for de tilbageholdte.

Tiltalte Hommel frifindes derfor for denne del af tiltalen.

ad forhold 5 c.

Landsretten finder det efter de afgivne forklaringer, der på dette punkt i det væsentlige er samstemmende, bevist, at tiltalte Hommel har udtalt sig i det væsentlige som anført i tiltalen, som led i et ordspil, der var startet af den tilbageholdte.

Landsrettens samlede resultat.

Som anført ovenfor er der efter den bevisvurdering, landsretten skal foretage, sket frifindelse vedrørende tiltalepunkterne 1, 2 a, b og d, 3 a, b, d og e, 4 og 5 b.

For så vidt angår tiltalte Hommel bemærkes, at hun af sin nærmest foresatte havde fået til opgave at udspørge de tilbageholdte irakere med henblik på at tage stilling til, om de skulle løslades, om de var almindelige kriminelle, der skulle overgives til de irakiske myndigheder, eller om de var til fare for koalitionen, så de skulle overgives til de britiske styrker. Hun anvendte hertil de metoder, bl.a. den dominerende holdning, hun havde lært under POWEX-øvelser, og som ingen havde orienteret hende om ikke længere kunne anvendes. Hun havde ingen nærmere retningslinjer for udspørgningerne, og hun fik ingen vejledning fra sine overordnede ved forespørgsel herom. Der var ingen, der greb ind over for de enkelte afhøringer. Der var heller ingen af de tilbageholdte, der led skade, og ingen af dem klagede.

Landsretten finder under disse omstændigheder, at tiltalte Hommel ikke kan anses for "groft" at have tilsidesat sine pligter i tjenesten ved at have afhørt de tilbageholdte irakere under de omstændigheder, der i relation til de enkelte tiltalepunkter er fundet bevist ovenfor.

Tiltalte Hommel frifindes derfor også i forhold 5 a og c, og dermed i det hele.

For så vidt angår forhold 2 c og forhold 3 c bemærkes, at det forhold, at militærpolitiet i løbet af natten den 9.-10. marts burde have udleveret tæpper til de tilbageholdte irakere, under de ovenfor anførte omstændigheder ikke findes at kunne anses for et så groft forhold, at de tiltalte Christensen, Bach-Lakner, Sørensen og Nielsen derved "groft" har tilsidesat deres pligter i tjenesten.

De tiltalte Christensen, Bach-Lakner, Sørensen og Nielsen frifindes derfor også for denne del af tiltalen, og dermed i det hele.

T h i k e n d e s f o r r e t :

De tiltalte Annemette Hommel, Michael Köhler Christensen, Troels Bach-Lakner, Jimi Sørensen og Thomas Nielsen frifindes.

Statskassen skal betale sagens omkostninger også for landsretten.

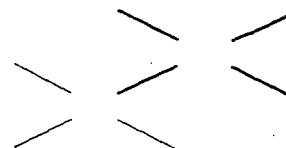
(Sign.)

—————
Udskriftens rigtighed bekræftes. Østre Landsrets kontor, den

P.j.v.

- 7 JULI 2006

~~Jens Jensen~~
Kontorfuldmægtig



Forsvarsudvalget
Christiansborg

27. januar 2006

8wt. 04-0252-1 (28)

TILTAG I FORSVARET SOM FØLGE AF DOMMEN I HOMMELSAGEN

GENERELT

Den 12. januar 2006 afsagde Københavns Byret dom i sagen mod Annemette Hommel og fire sergenter fra militærpolitiet. Dommen er efterfølgende blevet anket af de dømte. I dommen nævnes det, at Annemette Hommels afhøringsofficersuddannelse var forældet, at der manglede vejledning om reglerne for håndtering af tilbageholdte, og at der ikke blev ført fornøden kontrol med, at reglerne blev overholdt. Som opfølgning på sagen sendte jeg dagen efter et brev til Forsvarsudvalget og Det Udenrigspolitiske Nævn, hvori jeg nævnte, at jeg ville fremsende en samlet oversigt over de tiltag, som forsvaret allerede har taget som følge af sagen.

Efter afsløringerne af overgrebene i Abu Ghraib fængslet i Irak sendte jeg den 5. maj 2004 et brev til forsvarschefen, hvori jeg indskærpede, at opmærksomheden om de personer, der tilbageholdes af danske styrker i Irak, og som overdrages til britiske styrker eller civile myndigheder, skulle skærpes. Tilsyn med de af danske styrker overdragne tilbageholdte personer burde således om muligt i endnu højere grad ske for at tilsikre, at de tilbageholdte personer ikke på nogen måde led overlast under deres tilbageholdelse. Jeg anmodede endvidere om øjeblikkeligt at få oplyst, såfremt personer tilbageholdt af danske styrker skulle blive udsat for overlast. Endelig anmodede jeg forsvarschefen om at overveje, hvorledes man kunne øge sikkerheden for, at der ikke sker personer, der er tilbageholdt og overdraget af danske styrker, noget, som strider mod konventionerne.

Som følge af dette brev iværksatte Forsvarskommandoen en række tiltag. For det første blev det besluttet, at Hærens Operative Kommando skulle aflægge månedsvis rapportering for forhold vedrørende tilbageholdte. For det andet skulle status for tilbageholdte nu fremgå af den daglige melding fra DANCON Irak til Hærens Operative Kommando og Forsvarskommandoen. Hensigten hermed var, at kommandomyndighederne skærpede deres opmærksomhed på området og var opdaterede med hensyn til antallet af tilbageholdte personer. Endeligt blev det besluttet at gennemføre intensivt tilsyn med de tilbageholdte, som var blevet overdraget til de britiske styrker i Irak.

ALLEREDE GENNEMFØRTE TILTAG

Som nævnt i mit brev af 13. januar 2006 til Forsvarsudvalget og Det Udenrigspolitiske Nævn har jeg drøftet dommen mod Annemette Hommel og de fire militærpolitiserjenter med forsvarschefen. På baggrund heraf vil jeg her redegøre for de tiltag, der er taget på nuværende tidspunkt:

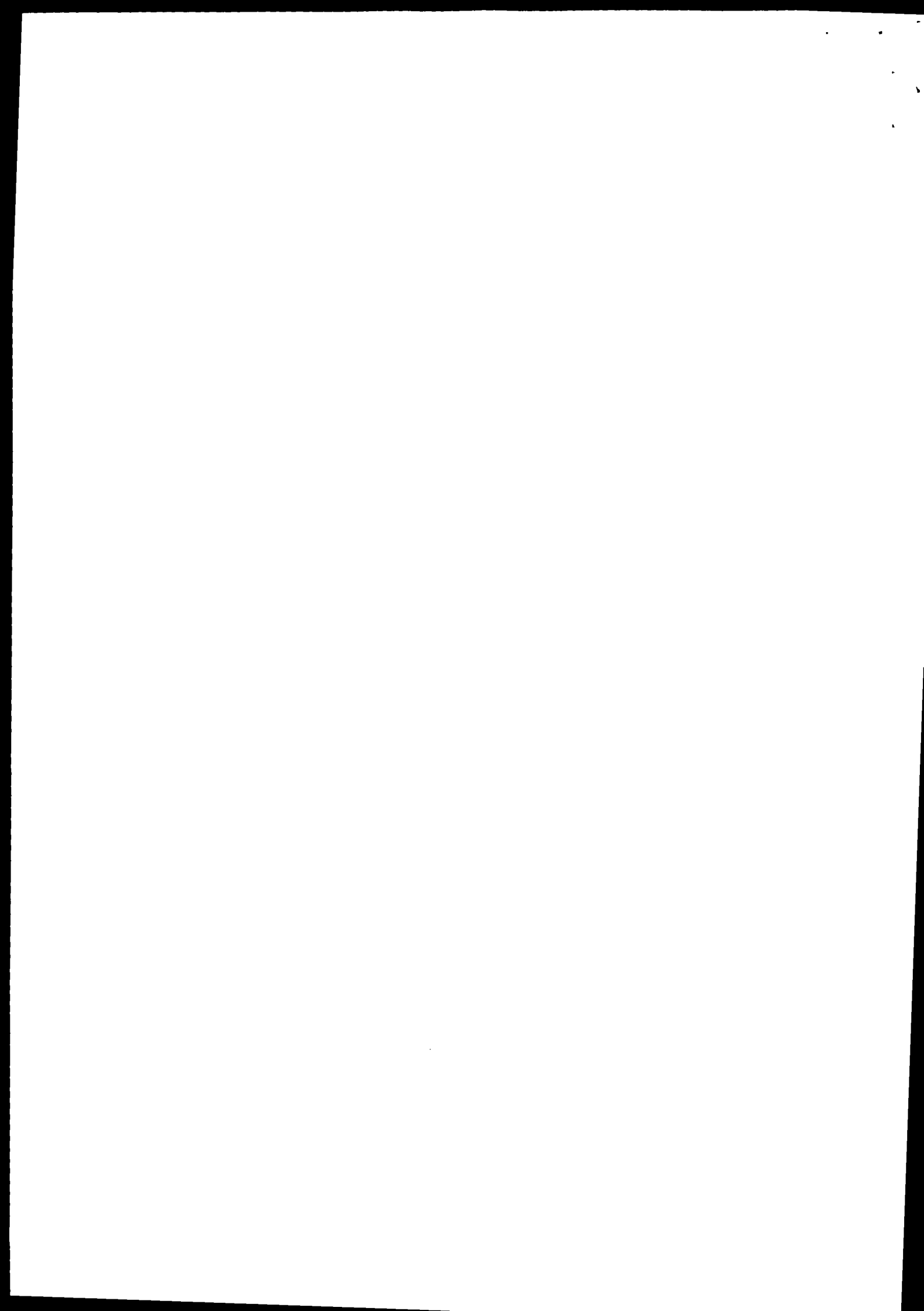
For det første er det blevet indskærpet, at kun personel med den rette funktion og uddannelse må håndtere tilbageholdte og udspørge disse. Det er således blevet præciseret og indskærpet, at bataljonen ikke er organiseret med afhøringspersonel, hvorfor bataljonen alene må gennemføre udspørgen af tilbageholdte. Forskellen på afhøring og udspørgen er, at der ved udspørgen alene søges at tilvejebringe en afklaring af den tilbageholdtes identitet samt hensigt. Det søges således afklaret, hvorvidt personen udgør en sikkerhedsrisiko, hvilket blandt andet er en forudsætning for, at danske soldater kan overdrage den tilbageholdte til britisk varetægt.

For det andet gennemføres der nu yderligere uddannelse i håndtering af tilbageholdte under den missionsorienterede uddannelse m.v. Fra august 2004 gennemførtes der udover undervisning i den humanitære folkeret, gennemgang af retningslinier for blandt andet tilbageholdelse og udspørgen af personer i forbindelse med den missionsorienterede uddannelse. Såfremt enkelte personer undtagelsesvis ikke har deltaget i denne uddannelse, skal bataljonen tilsikre, at disse personer modtager uddannelsen ved bataljonen. Undervisningen ved den missionsorienterede uddannelse suppleres af repetitionsundervisning i reglerne for magtanvendelse, idet der herunder gennemføres praktisk instruktion i, hvordan reglerne overholdes. Ved uddannelsen af den nuværende – og kommende – bataljoner i Irak er regler for magtanvendelse og anvendelse af tolke blevet gennemgået, ligesom soldaterne uddannes i, hvordan man skal forholde sig overfor civile irakere.

Forsvarsakademiet har endvidere foretaget justeringer af undervisningen i den humanitære folkeret, idet 3. (behandling af krigsfanger) og 4. (beskyttelse af civile personer) Genèvekonvention er tillagt større vægt. Humanitær folkeret er endvidere blevet opprioriteret i forbindelse med undervisningen af mellemlidende (sergentgruppen) i hæren. Endvidere er Forsvarsakademiet siden sommeren 2004 alene deltager i visse sproglige afprøvninger. Baggrunden herfor er, at den operative efterspørgsel i et par tilfælde var tillagt for stor vægt.

For det tredje har forsvaret ændret en række direktiver m.v. ud fra et ønske om yderligere at tydeliggøre de folkeretlige forpligtigelser overfor de udsendte soldater. Forsvarskommandoen har således revideret direktivet for magtanvendelse, hvori der er indeholdt præciserende retningslinier for udspørgen og afhøring ved den danske bataljon i Irak. Det angives specifikt, at bataljonen ikke kan gennemføre afhøring – men alene udspørgen – af tilbageholdte personer. Udover ændring af overordnede direktiver, er der også sket ændringer af de praktisk anvisninger, som førere udstyres med (det såkaldte førerens kort). For eksempel er der tilføjet afsnit omhandlende regler for udspørgen og tilbageholdelse af personer, således at den enkelte fører har disse regler tilgængelige under gennemførelse af operationer.

For det fjerde har efterfølgende chefer i Irak indskærpet, at de som minimum vil orienteres og om muligt være til stede, hvis der foretages udspørgen i den danske lejr. Dette skal sikre, at ledelsen ved de danske styrkebidrag har det størst mulige kendskab til de aktuelle forhold i forbindelse med udspørgen af tilbageholdte, ligesom det giver en højere grad af sikkerhed for,



at der bliver grebet ind, såfremt der måtte opstå tilløb til overtrædelse af gældende regler og bestemmelser.

For det femte har forsvaret besluttet at afløse den tidligere krigsfangeøvelse (i daglig tale kaldt POWEX) af en øvelse, der i større omfang fokuserer på at træne soldaternes evne til at modstå for eksempel gidseltagninger. Denne øvelse betegnes normalt CACEX (forkortelse for Conduct after Capture Exercise). Personer, der deltager som instruktører ved CACEX, må ikke efterfølgende anvendes i funktioner, hvor de har – eller kan få – at gøre med tilbageholdte.

FREMTIDIGE TILTAG

Udover allerede foretagne tiltag overvejes for nærværende bl.a. forhold vedrørende:

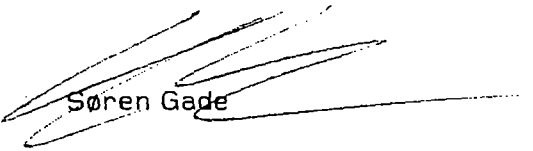
- Rekruttering og uddannelse af tolke og afhøringsinstruktører.
- Justering/revidering af det gældende regelsæt for blandt andet behandling og udspørgen af tilbageholdte civile og krigsfanger, samt evt. udarbejdelse af supplerende regelsæt.
- Chefers ansvar i forbindelse med blandt andet tilbageholdelse og udspørgen af personer.
- Øvrige uddannelsesmæssige tiltag inden for humanitær folkeret, herunder håndtering af tilbageholdte.

For at Forsvarsudvalget og Det Udenrigspolitiske Nævn får det fuldstændige billede af de tiltag, der er foretaget siden denne sag startede, vil jeg gerne give udvalget og nævnet mulighed for at se relevante dokumenter. Dokumenterne er dog klassificerede, og jeg vil derfor gerne tilbyde, at disse dokumenter kan besigtiges i Forsvarsministeriet.

Afslutningsvis vil jeg ikke undlade at oplyse, at jeg i forbindelse med møde i Det Udenrigspolitiske Nævn den 17. august 2004 redegjorde for forsvarets uddannelse i forbindelse med tilbageholdelse, afhøring og udspørgen. Denne redegørelse, der altså bl.a. omfatter befalingsmandsuddannelserne, officersuddannelsen og den missionsorienterede uddannelse frem til sommeren 2004, er vedlagt som bilag.

Til orientering er et enslydende brev sendt til Det Udenrigspolitiske Nævn.

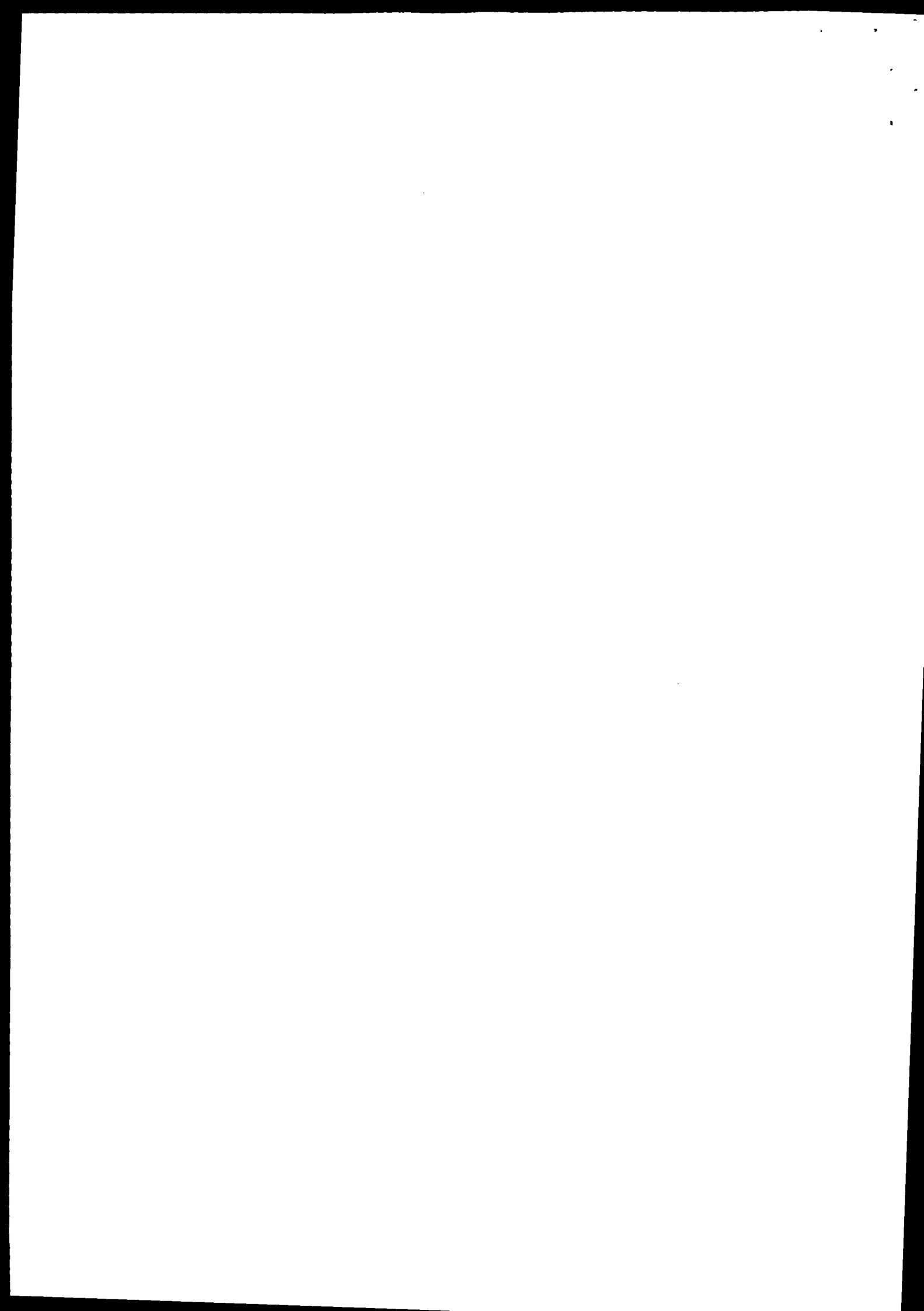
Med venlig hilsen



Søren Gade



/Peter C. Alexa



- I mit brev af 5. maj 2004 anmodede jeg forsvarschefen om at overveje, hvorledes man kan øge sikkerheden for, at der ikke sker noget, som er i strid med konventionerne, når det gælder de personer, der er tilbageholdt og overdraget af danske styrker.
- Da det har været fremme i medierne, at der ikke skulle eksistere retningslinier for håndtering af tilbageholdte, vil jeg gerne benytte lejligheden til at orientere nævnet om forsvarets uddannelse i forbindelse med tilbageholdelse, afhøring og udspørgen. Redegørelsen kan måske forekomme lang, men jeg synes, at den giver et indtryk af omfanget af uddannelse af forsvarets personel i krigens folkeret.
- Danske soldaters uddannelse under værnepligt i den konventionsbestemte håndtering af fanger indledes under den første samlede uddannelse (værnepligtsuddannelsen). Uddannelsens form og omfang er relateret til de funktioner, personellet skal bestride (grads- og funktionsbestemt) og de beføjelser personellet dermed er tillagt.
- **Første samlede uddannelse**
Under den første samlede uddannelse modtager personellet en teoretisk uddannelse i grundlaget for og bestemmelser i Krigens Love (Genevekonventionerne m.v.). Under den praktiske uddannelse af enkeltmand og enheder følges denne uddannelse op ved praktisk indøvelse af taktisk opgaveløsning.
- **Befalingsmandsuddannelserne**
Under grundlæggende sergentuddannelse bygges der videre på den teoretiske uddannelse, som eleverne har modtaget under den første

samlede uddannelse. Yderligere er krigens love i varierende omfang integreret under føreruddannelsen.

For MP gennemføres der yderligere 52 lektioner i faget krigsfangetjeneste, hvor krigens love er en integreret del, og der gennemføres standpunktskarakterer og eksamen i faget. Herudover er krigsfangetjenesten en integreret del af føreruddannelsen. Uddannelsen i krigsfangetjeneste suppleres efter endt uddannelse med ca. 50 lektioner ved MP Detachment.

- **Officersgrunduddannelsen**

Under den grundlæggende uddannelse som officer gennemføres 14 undervisningslektioner i Krigens Love. Yderligere er faget integreret i undervisningen og opgaverne i fagene taktik og statskundskab samt under uddannelsen med relation til fredsstøttende operationer.

- **Videregående officersuddannelser**

Under Videregående Officersuddannelse, Trin I gennemføres en repetition af uddannelsen i Krigens Love dels i form af en temadag og dels integreret i alle taktiske udrykninger og opgaver. Området behandles ligeledes under uddannelsen i relation til fredsstøttende operationer.

I forbindelse med Videregående Officersuddannelse, Trin II indgår overholdelse af gældende konventioner ligeledes som en integreret del af den operative uddannelse.

- **Enhedsuddannelse**

I forbindelse med officerers uddannelsesforløb indgår krigens love ligeledes som et vigtigt regelsæt for planlægning og gennemførelse af al uddannelses- og kontrolvirksomhed.

- **Missionsorienteret uddannelse**

I forbindelse med den missionsorienterede uddannelse, der gennemføres for at klargøre udvalgte enheder og udvalgt supplerende personale til udsendelse i internationale operationer, gennemføres en forstærket og målrettet uddannelse, der afspejler de aktuelle, forventede og konventionsbestemte vilkår i missionsområdet.

For de særlige funktioner, der har relation til håndtering af tilbageholdte, sikres på tilsvarende vis, at den uddannelse, der gives under den missionsorienterede uddannelse, sammen med den hidtil modtagne uddannelse, gør at personellet kan varetage opgaver og beføjelser i forbindelse med denne del af opgaveløsningen. Øvelsessituationer, der involverer håndtering af tilbageholdte eller fanger under overholdelse af gældende konventioner, indgår heri.

- **Læger**

Læger skal efter gennemført uddannelse kunne udføre lægeligt tilsyn af personer tilbageholdt af den danske bataljon samt håndtere etiske og lægeetiske dilemmaer, redegøre for og bruge Geneve og Haag konventionerne, identificere tortursituationer, beskrive torturofre og redegøre for lægers muligheder for at kunne begrænse tortur.

- I forbindelse med udsendelse til internationale operationer udstyres soldaterne med **Soldatens kort**. Dette er fremsendt til nævnsmedlemmerne. Det nævnes heri i punkt 4:

"Overhold krigens Love"

i punkt 5:

"Behandl alle inkl. tilbageholdte og krigsfanger med respekt og værdighed"

og i punkt 8: " Søg at forhindre og rapporter om enhver overtrædelse af krigens love."

- Endvidere fremgår det bl.a. af **Førerens kort**, som udleveres til alle førere fra gruppefører og opefter, i punkt 7:

a) Du skal til enhver tid agere i overensstemmelse med krigens love.

c) Du må ikke anvende magt til at straffe nogen.

d) Behandl alle inkl. tilbageholdte og krigsfanger med respekt og værdighed.

Mange civile er bekymrede og bange for situationen, og din opførsel er afgørende for missionens succes.

e) Søg at forhindre og rapporter om enhver overtrædelse af krigens love.

- **Bestemmelser ved DANBN**

Den multinationale division sydøst, hvori danske styrker indgår, har udgivet standard operations instruks (SOI) fsva. behandling, udspørgen og afhøring af tilbageholdte. Disse angiver meget detaljeret instrukser for, hvorledes tilbageholdte må og skal behandles.

- Endelig vil jeg understrege, som også nævnt på sidste møde, at jeg skal være den første, der initierer ændringer af reglerne - eller for den sags skyld uddannelsen - hvis auditørundersøgelsen måtte vise et behov herfor.